

Kniha je velice čtivá a současně napsaná na vysoké odborné úrovni. Nepředstavuje čistě matematický text, který by bylo možné považovat za vyčerpávající studijní materiál, avšak může být skvělým doplňkem ke kurzu statistiky pro ty studenty, kteří nemají celkově pozitivní vztah k matematice. Může ji pro ně učinit poněkud smysluplnější, neboť poskytuje jakýsi základní přehled v lehce srozumitelných pojmech a na konkrétních příkladech. Bohužel je škoda, že publikace zatím nevyšla v českém překladu, protože studenti většinou hledají rychlá řešení svých studijních problémů, které pro ně anglicky psaná kniha zřejmě nebude představovat.

Literatura

Hendl, J. (2004). *Přehled statistických metod zpracování dat: analýza a metaanalýza dat*. Praha: Portál.
Soukup, P. (2013). *Věcná významnost výsledků a její možnosti měření*. Data a výzkum-SDA Info, 7(2), 125–148.

Kontakt:

PhDr. Radka Dofková, Ph.D.

Katedra matematiky

Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Žižkovo nám. 5, 771 40 Olomouc

E-mail: radka.dofkova@upol.cz

Poruchy vývoje řeči

Lucie Václavíková

DLOUHÁ, Olga a kol. *Poruchy vývoje řeči*. Praha: Galén, 2017. ISBN 978-80-7492-314-2.

Poruchy vývoje řeči jsou oblastí, se kterou se setkávají odborníci z různých oborů – lékaři, psychologové, pedagogové, speciální pedagogové a zejména logopedi. Prvními autory odborných publikací u nás zaměřených i na tuto problematiku byli lékaři, prof. Seeman (*Poruchy dětské řeči* z roku 1955) či prof. Sovák (např. *Logopedie* z roku 1962). Tomuto tématu se věnují také současní autoři, a to nejen lékaři. Jedná se o publikace úžeji zaměřené (např. Mikulajová, Rafajdusová – Vývinová dysfázia, 1993; Kutál-

ková – Opožděný vývoj řeči-Dysfázie, 2002; Krahulcová – Dyslalie – patlavost, 2013) či obecně pojaté (např. Škodová, Jedlička a kol., Klinická logopedie, 2007; Kerekretiová a kol., Logopédia, 2016).

Olga Dlouhá spolu s dalšími autory (Danou Krejčířovou, Soňou Nevšímalovou, Ivo Paclem, Evou Škodovou a Janem Vokřálem) vydala v nakladatelství Galén roku 2017 publikaci určenou pro odborníky z oblasti medicíny, klinické psychologie a klinické logopedie. Kniha je teoretického rázu a jejím přínosem je jiný, lékařský pohled na poruchy vývoje řeči.

Publikace je rozdělena na 7 přehledně členěných kapitol, které jsou logicky uspořádány, navazují na sebe. Text je doplněn tabulkami, grafy, schémata a obrázky, jež jsou přehledné a srozumitelné. Co se týče užité literatury, mohli autoři pracovat více se současnými a zahraničními zdroji namísto častého užívání českých zdrojů minulého století.

Pozitivně a přínosně lze hodnotit zařazení kapitol zaměřených na anatomii a fyziologii centrální nervové soustavy a dalších struktur nezbytných pro realizaci verbální komunikace, dále vymezení jazykovědných hledisek a stručný popis fyziologického vývoje řeči. Kromě fonetiky a fonologie mohlo být více prostoru věnováno také ostatním jazykovým oblastem, a to i v kontextu fyziologie vývoje řeči. V souladu se současnými trendy je totiž stále větší pozornost věnována oblastem sémantiky a zejména pragmatiky. Autorka také vymezuje problematiku centrálních sluchových procesů, které se dlouhodobě věnuje.

Dvě stěžejní kapitoly této publikace (kapitola 5 a 6) jsou věnovány vývojovým poruchám řeči z hlediska obecného (etiologie, klasifikace, diagnostika aj.) a jejich jednotlivým typům.

Kvantita informací k jednotlivým poruchám se jeví jako poněkud nevyvážená. Zatímco např. opožděný vývoj řeči je zastoupen pouhou 1 stranou, problematika vývojové dysfázie je zpracována na 61 stran. Lze ocenit zahrnutí vývojových poruch řeči u chromozomálních vad a vrozených metabolických vad, nicméně větší pozornost mohla být věnována právě příznakům řečovým a jazykovým, nikoliv pouze symptomům obecným – případně doplnit tyto informace o souvislosti s vývojem řeči.

Z pohledu logopedie a příbuzných disciplín se v publikaci vyskytují termíny a údaje zastaralé (např. tony, klony, tonoklony; debilita, imbecilita; myoelastická teorie tvorby hlasu aj.), nejednoznačné či ne (zcela) správné (např. *specifické poruchy chování* ve smyslu problematického chování u osob s poruchami autistického spektra; označení průkazek TP, ZTP a ZTP/P jako vyjádření míry *tělesného postižení*; nejednoznačné označení a odlišení vývojové dysartrie a dyspraxie; elektivní mutismus jako *neplynulost řeči* aj.) či zcela neužívané termíny (např. pervazivní poruchy vývoje řeči). Naopak by bylo vhodné zmínit současnou terminologii (např. fonologická porucha; vývojová porucha intelektu aj.) a doplnit další podstatné údaje (např. informace k diferenciální diagnostice poruch autistického spektra a vývojové dysfázie, změny v klasifikaci poruch autistického spektra

aj.) tak, aby odpovídaly současnému stavu poznání a byly srozumitelné pro odborníky napříč různými obory.

Také nelze přijmout tvrzení o *celoživotním omezení komunikačních schopností osob s mentální retardací* – například u osob s lehkou mentální retardací. Tvrzení, že *znaková čeština je jednodušší než znakový jazyk* je relativní. Snazší bývá jeho osvojení pro slyšící uživatele, z důvodu odlišné gramatické struktury však je obtížnější např. pro osoby prelingválně neslyšící. I některé další informace uvedené v publikaci lze na základě aktuálních poznatků výzkumů posoudit jako zastaralé, nedostačující či simplifikující. Přestože autorka deklaruje, že je publikace psána z pohledu lékařského, lze považovat užívání současných, správných, přesných a úplných informací za nezbytné.

Publikaci doplňuje CD s audio nahrávkami úseků řeči dětí s dysartrií, dysfázií, dyslálií, kaktavostí, poruchami sluchu a rozštěpy rtu a patra. Může být vhodným praktickým „pomocníkem“ k identifikaci symptomů a uvědomění si odlišností mezi jednotlivými vývojovými poruchami řeči. Jednotlivé nahrávky zpravidla vystihují příznaky daných poruch, na druhou stranu by bylo vhodné je doplnit o odborný komentář (např. stran symptomů).

Knihu a přiložené CD lze doporučit lékařům a klinickým psychologům, kteří se s uvedenými problémy u dětí setkávají, dále logopedům a klinickým logopedům ke studiu (např. centrální sluchové procesy), komparaci s obdobnou literaturou logopedického pojetí či k získání náhledu na mezioborový přístup, včetně zapojení jednotlivých odborností do procesu intervence.

Reference

- Kerekreťiová, A. a kol. (2016). *Logopédia*. Bratislava: Univerzita Komenského.
Krahlíková, B. (2013). *Dyslálie – patlavost: vady a poruchy výslovnosti*. Praha: Beakra.
Kutálková, D. (2002). *Opožděný vývoj řeči; Dysfázie: metodika reedukace*. Praha: Septima.
Mikulajová, M., Rafajdusová, I. (1993). *Vývinová dysfázia : špecificky narušený vývin řeči*. Bratislava: M. Mikulajová, I. Rafajdusová.
Seeman, M. (1955). *Poruchy dětské řeči*. Praha: Stát. zdrav. nakl.
Sovák, M. a kol. (1966). *Logopedie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
Škodová, E. a kol. (2007). *Klinická logopedie*. Praha: Portál.

Kontakt:

Mgr. Lucie Václavíková
Ústav speciálněpedagogických studií
Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Žižkovo náměstí 5, 771 40 Olomouc
E-mail: lucie.vaclavikova03@upol.cz